ẢNH HƯỞNG CỦA VĂN HÓA HỌC ĐƯỜNG ĐẾN HÀNH VI HỌC TẬP VÀ PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG MỀM CỦA SINH VIÊN

BÙI NGỌC QUỲNH NHƯ
Trường Đại học FPT

Nhận bài ngày 25/6/2025. Sửa chữa xong 30/6/2025. Duyệt đăng 04/7/2025.

Abstract

Campus culture at Vietnamese universities and colleges plays a pivotal role in fostering student development and enhancing the overall quality of education. Nevertheless, the current state of campus culture remains constrained by several limitations, including formalistic practices, a lack of cohesion among stakeholders, and the persistence of inappropriate behaviors. This study aims to offer solutions to these challenges, aiming to create a healthy, inclusive, and values-driven educational environment.

Keywords: *School culture, learning behaviors, soft skills development, student development, higher education.*

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh giáo dục hiện đại, đào tạo đại học và cao đẳng cần hướng đến phát triển toàn diện nhân cách và năng lực người học, vượt ra ngoài phạm vi kiến thức chuyên môn. Văn hóa học đường đóng vai trò nền tảng trong việc hình thành môi trường học tập và rèn luyện cho sinh viên (SV). Tuy nhiên, thực tế cho thấy nhiều SV còn thụ động trong học tập và thiếu kỹ năng mềm, phản ánh khoảng cách giữa mục tiêu giáo dục và hiệu quả thực tiễn của văn hóa học đường. Do đó, việc nghiên cứu mối quan hệ giữa văn hóa học đường, hành vi học tập và kỹ năng mềm là cần thiết nhằm hiểu rõ và cải thiện thực trạng này.

2. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Trong bài viết này, lý thuyết văn hóa tổ chức của Edgar Schein được sử dụng làm cơ sở lý luận trọng tâm để phân tích văn hóa học đường. Theo Schein, văn hóa tổ chức được hình thành và tồn tại ở ba cấp độ: cấp độ thứ nhất bao gồm các yếu tố hữu hình như khẩu hiệu, nội quy, kiến trúc hay cách bố trí không gian. Cấp độ thứ hai bao gồm: các giá trị được tuyên bố như triết lý hoạt động, mục tiêu chiến lược của nhà trường. Cấp độ thứ ba là những niềm tin, giả định sâu xa, tức là các yếu tố văn hóa ngầm định, khó nhìn thấy nhưng có ảnh hưởng mạnh mẽ đến nhận thức và hành vi. Việc vận dụng mô hình ba lớp này giúp lý giải vì sao nhiều hoạt động xây dựng văn hóa học đường hiện nay thường chỉ dừng lại ở cấp độ bề nổi như: treo băng rôn, ban hành quy định hay tổ chức các chương trình tuyên truyền mà chưa chạm đến tầng sâu của văn hóa, nơi định hình cách SV suy nghĩ và hành xử hàng ngày.

Bên cạnh đó, bài nghiên cứu còn vận dụng thêm lý thuyết học tập xã hội của Albert Bandura để lý giải cơ chế hình thành hành vi trong môi trường học đường. Theo Bandura, con người học cách ứng xử không chỉ qua trải nghiệm cá nhân mà còn thông qua việc quan sát và bắt chước hành vi của người khác. Trong môi trường đại học, SV thường chịu ảnh hưởng lớn từ cách hành xử của giảng viên (GV), cán bộ nhà trường và bạn bè xung quanh. Do đó, một môi trường văn hóa tích cực nơi các chuẩn mực đạo đức, tinh thần học tập và thái độ ứng xử được thể hiện rõ ràng sẽ đóng vai trò như một "hệ sinh thái hành vi", cung cấp những hình mẫu tích cực để SV học tập và làm theo.

Email: Nhubnq3@fe.edu.vn

3. Nội dung nghiên cứu

3.1. Tầm quan trọng của văn hóa học đường trong giáo dục đại học Việt Nam

Trong bối cảnh giáo dục Việt Nam chuyển mình mạnh mẽ, các cơ sở đại học và cao đẳng không chỉ phải nâng cao chất lượng đào tạo mà còn phải thích ứng với yêu cầu hội nhập quốc tế, chuyển đổi số và thị trường lao động biến động. Trong tiến trình này, văn hóa học đường giữ vai trò then chốt, là trụ cột chiến lược góp phần định hình môi trường giáo dục hiệu quả, phát triển con người toàn diện và khẳng định bản sắc nhà trường.

Trước hết, văn hóa học đường là nền tảng hình thành nhân cách và năng lực của người học. Văn hóa học đường không chỉ dừng ở quy tắc ứng xử, mà đó là hệ sinh thái tinh thần nuôi dưỡng phẩm chất như trung thực, tự giác, trách nhiệm và tôn trọng. Trong đó GV đóng vai trò truyền cảm hứng và đồng hành, SV được khuyến khích chủ động học hỏi, tư duy phản biện, hợp tác và chia sẻ tri thức. Ngoài ra văn hóa học đường góp phần kiến tạo một cộng đồng học tập nhân văn, gắn kết và sáng tạo. Môi trường này thúc đẩy sự kết nối giữa các thành viên, giảm thiểu hành vi tiêu cực, đồng thời lan tỏa các giá trị xã hội như đa dạng, hòa nhập và tôn trọng khác biệt, đây được xem là những năng lực thiết yếu trong thời đại toàn cầu hóa.

Ở cấp độ tổ chức, văn hóa học đường là yếu tố cốt lõi nâng cao uy tín và sức mạnh cạnh tranh của cơ sở giáo dục. Một môi trường văn hóa mạnh chính là "chữ ký thương hiệu", góp phần xây dựng niềm tin xã hội và tạo nên mạng lưới gắn kết giữa nhà trường với GV, SV, cựu SV và doanh nghiệp.

Trên bình diện quốc gia, phát triển văn hóa học đường đã trở thành mục tiêu chiến lược, được xác định trong các chủ trương và chính sách giáo dục, như một điều kiện tiên quyết để hiện thực hóa mục tiêu "học để biết, học để làm, học để chung sống và học để khẳng định mình" [11].

Tóm lại, văn hóa học đường không chỉ là nền tảng mà còn là động lực chiến lược để nâng cao chất lượng giáo dục, xây dựng cộng đồng học tập nhân văn, định vị thương hiệu nhà trường và đào tạo nên thế hệ công dân tri thức, đạo đức, bản lĩnh và sẵn sàng cống hiến trong kỷ nguyên mới.

3.2. Tác động của văn hóa học đường đến sự phát triển của sinh viên

Trong môi trường giáo dục đại học và cao đẳng, SV không chỉ tiếp thu tri thức mà còn hình thành nên nhân cách, rèn luyện kỹ năng và phát triển thái độ sống tích cực. Văn hóa học đường đóng vai trò là nền tảng trong quá trình này, định hướng hành vi học tập, thái độ sống và năng lực hội nhập của SV.

Trước hết, văn hóa học đường giúp định hình hành vi và thái độ học tập tích cực. Một môi trường học có quy chuẩn nội quy rõ ràng, luôn đề cao sự trung thực, trách nhiệm và tôn trọng sẽ thúc đẩy SV học tập một cách chủ động và nghiêm túc. Theo Phạm Đình Khuê (2024), SV trong môi trường học tích cực sẽ tham gia học tập nhiều hơn và phát triển tốt hơn các năng lực như tư duy độc lập, làm việc nhóm và giải quyết vấn đề [8].

Thứ hai, văn hóa học đường thúc đẩy phát triển kỹ năng mềm cho SV như giao tiếp, tư duy phản biện, hợp tác và quản lý thời gian thông qua hoạt động nhóm, dự án, ngoại khóa. Theo nghiên cứu của Nguyễn Ngọc Thơ (2021) chỉ ra rằng SV trong môi trường văn hóa tích cực có khả năng lập kế hoạch và quản lý thời gian hiệu quả hơn [3].

Thứ ba, văn hóa học đường góp phần hình thành nhân cách và giá trị đạo đức bền vững, bằng cách thông qua ứng xử hàng ngày và hoạt động cộng đồng, SV rèn luyện phẩm chất như trung thực, khiêm tốn, trách nhiệm và biết ơn. Theo Nguyễn Thị Hà (2024), SV trong môi trường này thể hiện tinh thần trách nhiệm xã hội và ý thức công dân cao hơn.

Thứ tư, môi trường học đường tích cực còn nâng cao hiệu suất và kết quả học tập. Không gian học tập thân thiện, linh hoạt và được hỗ trợ giúp SV cảm thấy an toàn, có động lực hơn. OECD (2023) cho thấy rằng SV trong môi trường này đạt kết quả học tập cao hơn 18% và ít căng thẳng hơn [10].

Cuối cùng, văn hóa học đường nâng cao năng lực hội nhập và thích ứng xã hội thông qua sự đa dạng, đối thoại và giao lưu quốc tế. Phạm Đình Khuê (2024) khẳng định rằng các chương trình giao lưu, dự án liên ngành và diễn đàn đa văn hóa giúp SV phát triển tư duy mở và khả năng hợp tác toàn cầu [8].

Một cách tổng quát có thể nhận xét văn hóa học đường không chỉ là nền hỗ trợ, mà còn là động lực nội tại giúp SV phát triển toàn diện về tri thức, nhân cách, kỹ năng và năng lực hội nhập. Do đó, việc xây dựng văn hóa học đường tích cực, gắn kết và nhân văn là chiến lược then chốt đối với các cơ sở giáo dục đại học và cao đẳng tại Việt Nam.

3.3. Văn hóa học đường tại các trường cao đẳng, đại học Việt Nam

3.3.1. Những điểm phát triển tích cực

Trong những năm gần đây, văn hóa học đường tại các cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam đã có nhiều chuyển biến tích cực, phản ánh nỗ lực đổi mới toàn diện của hệ thống giáo dục trong việc xây dựng môi trường học tập nhân văn, dân chủ và hiện đại. Sự quan tâm từ cấp vĩ mô với các chính sách như Thông tư 06/2019/TT-BGDĐT quy định về quy tắc ứng xử trong trường học hay chương trình giáo dục mới đã đặt nền tảng cho việc lan tỏa các giá trị đạo đức, lịch sử và văn hóa trong toàn bộ hoạt động đào tạo.

Hầu hết các trường đại học, cao đẳng hiện nay đã triển khai bộ quy tắc ứng xử riêng, thiết lập các chuẩn mực hành vi rõ ràng, giúp SV nâng cao ý thức trách nhiệm và tinh thần tôn trọng trong mối quan hệ với GV, bạn bè và cộng đồng. Đây là bước tiến quan trọng trong việc chuyển hóa các giá trị văn hóa trừu tượng thành hành vi cụ thể, thiết thực.

Về tổ chức, nhiều cơ sở đã chú trọng nâng cao năng lực quản trị văn hóa và vai trò dẫn dắt của đội ngũ quản lý. Thay vì áp dụng mô hình hành chính cứng nhắc, nhiều trường hướng tới quản trị trên tinh thần tham gia, đối thoại và hợp tác. Song song đó, đổi mới phương pháp dạy học theo hướng lấy người học làm trung tâm cũng góp phần tạo nên môi trường học tập linh hoạt, nơi SV phát huy vai trò chủ động và gắn kết hơn với cộng đồng học đường.

Ngoài ra trong những năm gần đây SV ngày càng đóng vai trò tích cực trong xây dựng văn hóa học đường thông qua các hoạt động tình nguyện, diễn đàn xã hội và chương trình cộng đồng. Những trải nghiệm này không chỉ giúp hình thành tinh thần trách nhiệm và ý thức công dân mà còn lan tỏa các giá trị truyền thống như lòng yêu nước, nhân ái và tinh thần tương thân tương ái trong thời đại hội nhập.

3.3.2. Những hạn chế và thách thức hiện có

Tuy đã có nhiều chuyển biến tích cực, văn hóa học đường tại các trường đại học ở Việt Nam vẫn gặp nhiều thách thức, cả về phạm vi lan tỏa lẫn mức độ thấm sâu trong đời sống học đường. Các giá trị cốt lõi chưa thực sự được nội tâm hóa trong nhận thức và hành vi SV, trong khi nhiều hoạt động văn hóa vẫn mang tính hình thức, thiếu chiều sâu và kết nối thực tiễn.

Một trong những hạn chế lớn là sự thiếu đồng bộ giữa các cơ sở giáo dục. Sự khác biệt về quy mô, loại hình đào tạo và triết lý giáo dục khiến cách hiểu và triển khai văn hóa học đường còn phân mảnh. Nhiều trường chưa truyền thông hiệu quả các giá trị cốt lõi, dẫn đến việc SV hiểu sai hoặc thờ ơ với những định hướng văn hóa mà nhà trường đề ra [7].

Bên cạnh đó, mối quan hệ giữa GV, SV và quản lý ở nhiều trường vẫn lỏng lẻo, thiếu tương tác thực chất. Không khí học tập còn nặng tính hành chính, thiếu cởi mở khiến SV khó cảm nhận vai trò của mình trong việc kiến tạo văn hóa học đường [6]. Tình trạng rời rạc này làm suy giảm động lực, tính chủ động và tinh thần gắn kết trong cộng đồng SV.

Hành vi lệch chuẩn trong học đường vẫn diễn ra phổ biến như đi học trễ, thiếu tôn trọng GV, gian lận thi cử hay sử dụng ngôn từ không phù hợp trên mạng xã hội. Theo báo cáo của Bộ Giáo dục & Đào tạo trong giai đoạn 2021-2023 ghi nhận 699 vụ việc bạo lực học đường với hơn 2.000 SV liên quan [1], điều này cho thấy sự cần thiết của việc củng cố văn hóa ứng xử trong học đường.

Ngoài ra, nhiều hoạt động văn hóa vẫn chưa đáp ứng nhu cầu và đặc điểm tâm lý của SV thời đại số. Việc tổ chức thiếu sáng tạo, theo lối mòn khiến SV ít hứng thú tham gia. Trong khi đó, không gian mạng và các nền tảng học tập mở lại thu hút họ mạnh mẽ hơn nhờ tính linh hoạt và khả năng tự chủ cao [6].

Một thách thức khác là sự thiếu hụt về chính sách và năng lực quản trị văn hóa học đường. Các quy định hiện hành còn chung chung, chưa linh hoạt theo từng điều kiện địa phương. Việc thiếu lồng ghép

văn hóa học đường với các hoạt động giảng dạy, nghiên cứu và hỗ trợ SV khiến triển khai trở nên rời rạc, thiếu gắn kết nội bộ [7].

Từ những vấn đề trên, có thể thấy rằng việc xây dựng văn hóa học đường không thể chỉ dừng ở khẩu hiệu hay áp đặt quy định. Muốn giá trị văn hóa được "sống" và thực hành thực chất, nhà trường cần thúc đẩy sự tham gia chủ động của SV, tạo không gian trải nghiệm đa dạng, đối thoại cởi mở và kết nối các lĩnh vực học thuật. Đây chính là hướng tiếp cận toàn diện để nuôi dưỡng một nền văn hóa học đường bền vững và phù hợp với bối cảnh giáo dục hiện đại.

3.4. Giải pháp khắc phục và phát triển văn hóa học đường hiệu quả

Để khắc phục những hạn chế đã nêu và thúc đẩy sự phát triển bền vững của văn hóa học đường tại các trường cao đẳng, đại học ở Việt Nam, cần triển khai đồng bộ các giải pháp mang tính hệ thống, lấy người học làm trung tâm, đồng thời đảm bảo sự tham gia thực chất của toàn thể các thành viên trong cộng đồng học đường. Các giải pháp cụ thể như sau:

Trước hết cần chuyển hóa giá trị từ hình thức sang chiều sâu văn hóa: một trong những thách thức lớn nhất hiện nay là khoảng cách giữa các quy định chính thức và việc nội hóa giá trị trong thực tiễn. Do đó, các cơ sở giáo dục cần chuyển hướng từ mô hình "áp đặt quy định" sang "giáo dục trải nghiệm", tạo điều kiện để SV được tham gia trực tiếp vào quá trình xây dựng, phản biện và thực hành các giá trị văn hóa của nhà trường. Cụ thể, cần lồng ghép các giá trị văn hóa cốt lõi vào các môn học chuyên ngành, các hoạt động ngoại khóa và dự án học tập, nhằm tạo cơ hội để SV "sống trong văn hóa" thay vì chỉ "nghe về văn hóa". Những hoạt động như tuần sinh hoạt công dân cho SV đầu khóa, học phần Giáo dục công dân, hoặc hoạt động tình nguyện nên được thiết kế lại theo hướng tương tác, đa chiều và gắn với thực tiễn đời sống SV.

Kế đến cần nâng cao năng lực và phát huy vai trò gương mẫu của GV là một trong những yếu tố then chốt trong việc xây dựng văn hóa học đường. GV không chỉ là người truyền đạt kiến thức mà còn là hình mẫu trong hành vi, thái độ và giá trị sống cho SV. Do đó, cần đẩy mạnh các hoạt động bồi dưỡng chuyên môn kết hợp với tập huấn về kỹ năng sư phạm, giao tiếp tích cực và phương pháp quản lý lớp học hiệu quả. Ngoài ra, hệ thống đánh giá GV nên được mở rộng, không chỉ giới hạn ở năng lực chuyên môn mà còn bao gồm phẩm chất đạo đức nghề nghiệp và sự ảnh hưởng tích cực đến môi trường học tập. Những hành vi như đúng giờ, ứng xử văn minh, công bằng trong đánh giá và biết lắng nghe SV cần được ghi nhận như một phần quan trọng trong công tác phát triển đội ngũ và lan tỏa giá trị văn hóa trong nhà trường.

Mặt khác việc xây dựng một môi trường học đường thân thiện, gắn kết và an toàn đóng vai trò nền tảng trong việc hình thành và duy trì các hành vi văn hóa tích cực trong SV. Điều này đòi hỏi sự kết hợp hài hòa giữa yếu tố vật chất và tinh thần trong không gian giáo dục. Về mặt cơ sở hạ tầng, các trường cần chú trọng phát triển những khu vực học tập và sinh hoạt mở như: thư viện thân thiện, khu vực thảo luận nhóm, không gian xanh trong khuôn viên nhằm tạo điều kiện cho sự kết nối, sáng tạo và nghỉ ngơi lành mạnh. Song song đó, cần thúc đẩy một bầu không khí tinh thần tích cực, nơi mọi thành viên trong trường được tôn trọng, khuyến khích bày tỏ quan điểm và tham gia vào quá trình xây dựng văn hóa chung. Các hình thức hỗ trợ như cố vấn học tập, tư vấn tâm lý, hay các buổi đối thoại định kỳ giữa lãnh đạo, GV và SV không chỉ là kênh lắng nghe hiệu quả mà còn góp phần củng cố sự tin tưởng và đồng thuận trong cộng đồng học đường. Đây chính là nền tảng để hình thành một môi trường giáo dục nhân văn, nơi người học cảm thấy được an toàn, chia sẻ và phát triển toàn diện.

Hơn thế nữa SV cần được nhìn nhận không chỉ là người tiếp nhận văn hóa học đường mà còn là lực lượng nòng cốt tham gia kiến tạo và phát triển nó. Để phát huy vai trò chủ động này, nhà trường có thể xây dựng các cơ chế khuyến khích SV tham gia vào quá trình hoạch định chính sách, đóng góp ý kiến qua các mô hình như hội đồng SV, ban cố vấn SV hay các nhóm thủ lĩnh thanh niên. Ngoài ra, việc thành lập các câu lạc bộ chuyên về kỹ năng mềm, đạo đức, hay văn hóa ứng xử cũng là một cách để SV cùng nhau chia sẻ, học hỏi và lan tỏa các giá trị tích cực. Những sáng kiến truyền thông do SV khởi

xướng như: podcast, vlog, tọa đàm, workshop sẽ góp phần truyền tải thông điệp văn hóa theo cách gần gũi, sáng tạo, phù hợp với ngôn ngữ và cảm quan của thế hệ trẻ, từ đó tạo nên sự kết nối hiệu quả hơn giữa giá trị truyền thống và nhịp sống học đường hiện đại.

Bên cạnh đó để hoạt động văn hóa và giáo dục kỹ năng mềm thực sự mang lại giá trị bền vững, cần vượt qua cách tiếp cận hình thức hoặc phong trào ngắn hạn. Thay vào đó, các hoạt động nên được thiết kế như những trải nghiệm học tập có định hướng rõ ràng, gắn với mục tiêu phát triển năng lực và giá trị cá nhân của SV. Chẳng hạn, các chương trình như: học kỳ công dân, dự án cộng đồng hay các giải thưởng về văn hóa và đạo đức không chỉ giúp SV trau dồi kỹ năng mềm mà còn tạo điều kiện để họ sống và thực hành các giá trị tích cực trong môi trường thật. Bên cạnh đó, việc tích hợp công nghệ hiện đại như hệ thống quản lý học tập (LMS), mạng xã hội nội bộ, hoặc các hình thức trò chơi hóa quá trình học sẽ góp phần tăng cường sự tương tác và hứng thú của SV. Đây là hướng đi phù hợp với nhu cầu và cách tiếp cận của thế hệ Z – những người học năng động, yêu thích công nghệ và đề cao trải nghiệm cá nhân. Khi được tiếp cận văn hóa học đường theo cách linh hoạt, hấp dẫn và có chiều sâu như vậy, SV sẽ dễ dàng kết nối, chủ động tham gia và lan tỏa những giá trị tích cực trong cộng đồng học đường.

Ngoài ra để quy tắc ứng xử trong môi trường cao đẳng đại học thực sự phát huy hiệu quả, việc rà soát và cập nhật định kỳ là điều cần thiết nhằm đảm bảo sự phù hợp với sự thay đổi nhanh chóng của bối cảnh giáo dục và đời sống SV. Những quy định mang tính áp đặt, khô cứng hoặc lỗi thời không chỉ kém hiệu quả mà còn dễ gây phản cảm và làm giảm mức độ tiếp nhận của người học. Do đó, quá trình xây dựng và điều chỉnh các quy tắc này cần có sự tham gia đa chiều từ SV, GV, chuyên gia giáo dục và cả các bên liên quan như doanh nghiệp – những người nắm bắt rõ yêu cầu thực tế của xã hội. Đồng thời, thay vì áp dụng chung một bộ quy tắc cho toàn trường, có thể linh hoạt thiết kế theo hướng vừa bảo đảm các nguyên tắc chung, vừa cụ thể hóa theo từng tình huống ứng xử như: trong lớp học, trên mạng xã hội, trong quan hệ bạn bè, hay trong các không gian công cộng. Ngoài ra, việc cá nhân hóa quy tắc theo đặc điểm ngành học, cấp bậc đào tạo hoặc nhóm đối tượng SV (như SV quốc tế, SV đặc thù...) cũng sẽ giúp tăng tính thực tiễn và khả năng tuân thủ. Một hệ thống quy tắc mềm dẻo, có tính phản hồi và sát với nhu cầu thực tế sẽ tạo điều kiện để văn hóa học đường được duy trì một cách tự nhiên, chủ động và tích cực hơn.

Cuối cùng việc quản trị văn hóa học đường cần được nhìn nhận như một phần cốt lõi trong chiến lược phát triển tổng thể của nhà trường, thay vì coi đó là nhiệm vụ riêng lẻ của một bộ phận hay cá nhân nào. Để làm được điều này, cần thiết lập một cơ chế điều phối mang tính liên ngành và tích hợp, trong đó các đơn vị như phòng đào tạo, phòng công tác SV, tổ chức đoàn thể, khoa chuyên môn và đội ngũ GV chủ chốt cùng phối hợp chặt chẽ. Sự liên kết này không chỉ giúp đảm bảo tính nhất quán trong việc xây dựng môi trường học đường tích cực, mà còn tạo điều kiện để các giá trị văn hóa được lan tỏa xuyên suốt trong mọi hoạt động đào tạo, hỗ trợ SV và quản lý học thuật. Đồng thời, để văn hóa học đường thực sự đóng vai trò nền tảng, các tiêu chí đánh giá liên quan đến văn hóa như: mức độ gắn kết SV, hành vi ứng xử, hay không khí học thuật nên được tích hợp vào hệ thống kiểm định chất lượng giáo dục của nhà trường. Điều này sẽ góp phần định vị văn hóa học đường như một trụ cột chiến lược, không tách rời khỏi các mục tiêu học thuật và đào tạo nguồn nhân lực toàn diện.

4. Kết luận

Trong bối cảnh giáo dục đại học và cao đẳng tại Việt Nam đang chuyển mình mạnh mẽ trước yêu cầu hội nhập quốc tế, chuyển đổi số và phát triển bền vững, văn hóa học đường đã và đang giữ vai trò then chốt như một nền tảng chiến lược định hình chất lượng giáo dục, góp phần phát triển con người toàn diện và nâng cao vị thế của các cơ sở đào tạo. Không chỉ đơn thuần là hệ thống quy tắc ứng xử, văn hóa học đường là một hệ sinh thái tinh thần bao trùm toàn bộ hoạt động dạy – học – quản trị trong nhà trường, ảnh hưởng sâu sắc đến sự phát triển nhân cách, kỹ năng, thái độ sống và năng lực hội nhập của SV.

Nghiên cứu đã chỉ ra rằng, văn hóa học đường có tác động tích cực đến nhiều khía cạnh trong quá

trình giáo dục: từ việc định hướng hành vi và thái độ học tập tích cực, phát triển kỹ năng mềm, hình thành hệ giá trị đạo đức, đến việc nâng cao hiệu suất học tập và năng lực thích ứng xã hội. Các yếu tố như môi trường học tập an toàn – thân thiện, mối quan hệ tôn trọng – hỗ trợ giữa GV và SV, hay sự hiện diện của những giá trị như trung thực, trách nhiệm, sáng tạo… chính là các thành tố thiết yếu làm nên một không gian học đường tích cực và phát triển.

Tuy nhiên, thực trạng hiện nay cho thấy văn hóa học đường vẫn đang đối mặt với không ít thách thức: từ sự hình thức hóa trong xây dựng chính sách, thiếu chiều sâu trong thực hành văn hóa, đến khoảng cách trong tương tác giữa các bên liên quan và sự thiếu gắn kết trong quản trị nội bộ. Những biểu hiện như gian lận thi cử, giao tiếp thiếu chuẩn mực, bạo lực học đường hay thờ ơ với các giá trị cộng đồng cho thấy sự nội hóa văn hóa học đường chưa thực sự hiệu quả.

Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất một số nhóm giải pháp trọng tâm nhằm chuyển hóa văn hóa học đường từ hình thức sang chiều sâu giá trị. Các giải pháp này bao gồm: đổi mới phương pháp giáo dục theo hướng trải nghiệm; tăng cường vai trò gương mẫu và năng lực dẫn dắt của GV; phát huy sự tham gia chủ động của SV; xây dựng môi trường học tập gắn kết và an toàn; cá nhân hóa các quy tắc ứng xử; và thiết lập cơ chế quản trị văn hóa tích hợp, liên ngành. Đây không chỉ là những hành động mang tính khắc phục, mà còn là hướng tiếp cận phát triển văn hóa học đường như một chiến lược bền vững trong công cuộc đổi mới giáo dục.

Tóm lại, xây dựng và phát triển văn hóa học đường không chỉ là yêu cầu nội tại của các cơ sở giáo dục, mà còn là sứ mệnh chiến lược nhằm góp phần hiện thực hóa mục tiêu giáo dục toàn diện – đào tạo nên những thế hệ công dân có tri thức, bản lĩnh, đạo đức và tinh thần cống hiến. Trong hành trình ấy, văn hóa học đường cần được nhìn nhận, đầu tư và vận hành như một "nền móng tinh thần" quan trọng nhất của nhà trường trong kỷ nguyên giáo dục mới.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2023), *Báo cáo tổng kết công tác phòng chống bạo lực học đường giai đoạn 2021-2023*, Hà Nội.

[2] Nguyễn Ngọc Thơ (2020), *Khái luận về văn hóa học đường*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Trà Vinh, số 5, tr. 45-50.

[3] Nguyễn Ngọc Thơ (2021), *Đặc trưng văn hóa học đường*, Tạp chí Khoa học Phát triển Nhân lực, 02 (02).

[4] Nguyễn Ngọc Thơ (2021), *Tiếp cận nghiên cứu văn hóa học đường*, Tạp chí Văn hóa & Nguồn lực, 1 (25).

[5] Nguyễn Quốc Trường (2023), *Nhận diện toàn cầu hóa và những cơ hội, thách thức đặt ra với Việt Nam*, nguồn: https://nif.mof.gov.vn/webcenter/portal/vclvcstc/pages_r/l/chi-tiet-tin?dDocName=MOFUCM263681, truy cập ngày 15/6/2025.

[6] Nguyễn Thị Ngọc (2019), *Văn hóa học đường và giải pháp khắc phục những hạn chế tồn tại*, Tạp chí Giáo dục và Xã hội, tháng 02.

[7] Nguyễn Thị Thu Hường, Phạm Tiến Hùng (2024), *Văn hóa học đường tại các cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam: Thực trạng và giải pháp*, nguồn: https://thanhnienviet.vn/van-hoa-hoc-duong-tai-cac-co-so-giao-duc-dai-hoc-o-viet-nam-thuc-trang-va-giai-phap-209240919002321599.htm, truy cập ngày 15/6/2025.

[8] Phạm Đình Khuê (2024), *Giáo dục văn hóa học đường cho sinh viên các trường cao đẳng đại học ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc, 13(4), https://doi.org/10.54163/ncdt/354.

[9] Thu Phương (2022), *Xây dựng văn hóa học đường là nhiệm vụ trọng tâm của ngành Giáo dục*, nguồn: https://quochoi.vn/pages/tim-kiem.aspx?ItemID=68077.

[10] OECD (2023), *Education at a glance 2023: OECD indicators*, (*Giáo dục trong tầm nhìn 2023: Các chỉ số của OECD*), Paris: OECD Publishing.

[11] Jacques Delors (1996), *Learning: The treasure within*, (*Học tập: Kho báu tiềm ẩn bên trong*), Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century, UNESCO Publishing.